

Datum
2019-10-28

Mottagare
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Diarienummer
2019-17768-2

Er referens
Ku2019/01318/CSM

Remissvar avseende Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35)

Inledning

Säkerhetspolisen är en brottsbekämpande myndighet och deltar i det brottsförebyggande arbetet t.ex. för att hotet från våldsbejakande extremism ska minska. Säkerhetspolisen bedömer att ett relativt stort antal organisationer med kopplingar till extremistmiljöer mottar offentliga medel genom såväl statliga som kommunala bidrag. Sådana organisationer kan bidra till en ökad radikaliserings i Sverige och bidra till våldsbejakande miljöers tillväxt. Det är därför av stor vikt att skapa effektiva och rättssäkra verktyg för att säkerställa att sådana organisationer inte erhåller offentliga medel och att bidragsgivande myndigheter har förutsättningar att neka eller återkräva bidrag om det visar sig att kraven inte är uppfyllda. Offentlig verksamhet ska inte finansiera antidemokratiska krafter och därigenom bidra till extremistmiljöernas fortlevnad eller tillväxt.

Problembilden som beskrivs ovan uppstår alldeles oavsett vilken offentlig verksamhet som bidragen kommer ifrån. Säkerhetspolisen anser därför att likalydande demokrativillkor som föreslås i betänkandet bör införas även för kommunal och regional bidragsgivning. I avvaktan på sådan reglering får förslaget om uppdrag till MUCF, som innefattar stöd även till kommuner och regioner, stor betydelse och behöver enligt Säkerhetspolisen genomföras.

Förutom dessa generella synpunkter lämnar Säkerhetspolisen följande kommentarer och synpunkter på förslagen.

Förslag till demokrativillkor och enhetliga bestämmelser om återkallelse och återkrav

Säkerhetspolisen välkomnar utredningens förslag om demokrativillkor för statlig bidragsgivning. Såsom villkoren är utformade borde de i stort träffa den problembild som Säkerhetspolisen sett hos aktörer i extremistmiljöerna. Förutom villkoren i sig ser Säkerhetspolisen särskilt positivt på förslaget att demokrativillkoret också ska omfatta organisationens företrädare.

Datum

2019-10-28

Diarienummer

2019-17768-2

Säkerhetspolisen välkomnar även förslaget om enhetliga bestämmelser om återkallelse av beslut om bidrag och krav på återbetalning. Det är dock inte fullständigt klart varför sådana bestämmelser inte lämpligen bör införas i den särskilda förordningen för vissa statsbidrag.

Bevisbördan och beviskrav

Enligt utredningens förslag är det den ansökande organisationen som ska visa att samtliga villkor för bidraget är uppfyllda. I fråga om återkallelse och återkrav är det i stället den bidragsgivande myndigheten som har bevisbördan för att organisationen inte längre uppfyller villkoren. Säkerhetspolisen bedömer att bevisbördan i praktiken i samtliga fall kommer att hamna på den bidragsgivande myndigheten. Grunden för denna bedömning är följande.

En organisation får enligt utredningens förslag anses uppfylla sin bevisbördan om den intygar att verksamheten är förenlig med demokrativillkoret och det inte av ingivna handlingar framgår annat. Enligt Säkerhetspolisen är det mycket svårt att utifrån de handlingar som avses t.ex. stadgar, verksamhetsberättelse och årsredovisning kunna utläsa om en organisation eller dess företrädare inte agerar i linje med demokrativillkoret. Det är inte sannolikt att bidragsgivande myndigheter kan förhindra att offentliga medel betalas ut till antidemokratiska organisationer med ett så lågt ställt beviskrav. Förslaget innebär därför i praktiken att den bidragsgivande myndigheten måste lägga resurser på att samla information genom en så kallad utökad granskning för att kunna göra någon bedömning av om organisationen uppfyller demokrativillkoren. Bevisbördan läggs alltså snarare på nämnda myndigheter oavsett om det är fråga om en ansökan eller återkallelse av beviljat bidrag. Hur myndigheten ska förfara är relativt begränsat beskrivet i utredningen även om vissa exempel anges ifråga om vad en granskning kan omfatta och hur den ska göras. Förslaget om att MUCF ska få i uppdrag att stödja myndigheterna i fråga om praxis och metodutveckling tydliggör inte vilka krav som ställs på de bidragsgivande myndigheterna. Det framgår t.ex. inte hur mycket eller vilken information de bidragsgivande myndigheterna behöver och hur de ska få tillgång till informationen för att överhuvudtaget kunna göra en bedömning av om en utökad granskning ska inledas eller inte. Det anges dock att en omfattande granskning inte kan göras av samtliga organisationer, att den ska sättas i relation till bidragets storlek och att den kan innebära en onödig inskränkning av organisationens oberoende och självständighet. Det sistnämnda talar för en restriktivitet i fråga om en utökad granskning ska inledas, vilket enligt Säkerhetspolisen skulle resultera i en sämre förmåga att förhindra att offentliga medel betalas ut till antidemokratiska organisationer.

Säkerhetspolisen bedömer att det avgörande för de bidragsgivande myndigheterna är om och hur de kan uppmärksammas på vilka organisationer som behöver granskas närmare. Säkerhetspolisen är en

Datum

2019-10-28

Diarienummer

2019-17768-2

myndighet som skulle kunna bidra med relevant information i detta sammanhang. I de flesta fall kommer sådana uppgifter som Säkerhetspolisen har tillgång till och som kan inverka på bedömningen av ekonomiskt stöd att omfattas av sekretess enligt 18 kap. 2 § och 35 kap. 1 § OSL. På grund härav kommer Säkerhetspolisen därför ha begränsade möjligheter att förse bidragsgivande myndigheter med information. Särskilt eftersom den bidragsgivande myndigheten som huvudregel ska underrätta organisationen om allt material av betydelse för beslutet och även ge den tillfälle att yttra sig. Den information som Säkerhetspolisen kan dela är alltså endast sådan som är allmänt tillgänglig. Av starka sekretesskäl är någon annan ordning utifrån Säkerhetspolisens perspektiv inte heller önskvärd.

Som anges är Säkerhetspolisen en myndighet som kan ha relevant information. Det finns, som utredningen noterat, även andra myndigheter, kommuner eller organisationer som har kunskap i de frågor som bidragsgivande myndigheter ska granska. Denna kunskap behöver tas tillvara så att den blir användbar för de bidragsgivande myndigheterna i deras arbete. Säkerhetspolisen bedömer att det kommer att vara avgörande att bidragsgivande myndigheter har resurser och kompetens avseende t.ex. organisationer, aktörer, extremism och antidemokratiska miljöer, språkförmåga och förmåga att hitta information. Alternativt att myndigheterna får stöd i det granskande arbetet genom t.ex. ett kunskapscentrum med uppdrag att ha den samlade kunskapen inom området. Ett sådant kunskapscentrum skulle kunna vara ett ytterligare stöd till de bidragsgivande myndigheterna vid sidan av den stödjande roll som utredningen föreslår att MUCF ska få.

Detta remissyttrande har beslutats av säkerhetspolischefen Klas Friberg. I den slutliga beredningen har även biträdande säkerhetspolischefen Charlotte von Essen, chefsjuristen Per Lagerud och operativa chefen Johan Olsson deltagit.

Klas Friberg